

NAFAKA TÜRLERİ

Nafakanın kelime anlamı kısaca bir kimsenin geçindirmekle, bakıp gözetmekle yükümlü bulunduğu kimseye ya da kimselere, mahkeme kararıyla verdiği aylık olarak açıklanabilir. Hukukumuzdaki nafaka türleri aşağıdaki gibidir;

1. YARDIM NAFKASI

Yardım nafakası, yardım edilmediği takdirde yoksulluğa düşecek kişinin belirli bir kan hısımlığı bulunduğu kişilerden talep edebileceği nafakadır. Söz konusu nafakanın miktarı ve koşulları hakim tarafından takdir edilir.

Yardım Nafkasının Özellikleri

- Yardım nafkasında taleple bağılılık ilkesi geçerlidir. Bu bağlamda nafaka talep eden kişinin mutlaka mahkemeye başvurması gerekir. Mahkeme kendiliğinden nafakaya hükmedemez.
- Altsoy, üstsoy ile kardeşlerden yardım nafakası istenebilir. Altsoy ve üstsoydan nafaka isteme hususunda ayrıca özel şart yer almazken, kardeşler için ayrıca özel bir şarta hükmedilmiştir. Aleyhine nafakaya hükmedilecek kardeş, refah içinde bulunmalıdır. Refah içinde olup olmadığına dair tespitte bulunacak kişi ise hakimdir.
- Altsoy, üstsoy ve kardeşlerden yardım nafakası talep edilecekse belirli bir sıra takip edilmelidir. Bu sıra mirasçılıktaki sıra şeklinde olacaktır.
- Nafakanın ödenmesi konusunda kural peşin ve nakden ödenmesidir. Fakat tarafların aralarında anlaşarak belirli bir mal karşılığında aynı olarak da ödenmesi kararlaştırılabilir.
- Hakim, nafaka miktarına karar verirken kişinin özelliklerini göz önünde bulundurur. Bu itibarla koşulların değişmesi söz konusuysa nafakanın azaltılması, arttırılması ve kaldırılması talebinde bulunulabilir. Fakat bunun için koşulların değiştiğinin ispatlanması ve mahkemeye başvurulup mahkemenin bu hususta bir karar vermesi gerekir.
- Yardım nafakası için açılacak davalarda görevli mahkeme Aile Mahkemesi, yetkili mahkeme taraflardan birinin yerleşim yeri mahkemesidir.

2. TEDBİR NAFKASI

Boşanma davası sürecinde veya eşlerin ayrı yaşamasını haklı kılabilecek makul bir neden olması halinde tedbir nafakası ödenmesine karar verilebilir.

Tedbir Nafkasının Özellikleri

- Boşanma ve ayrılık davası açıldıktan sonra taraflarca talep edilebilir. Fakat belirtmek gerekir ki söz konusu davalar açıldıktan sonra hakimin kendiliğinden önlem olarak tedbir nafakasına hükmetmesi gerekir.
- Aleyhine tedbir nafakasına hükmedilecek kişinin kusuru aranmaz. Zira boşanma davası sonuçlanmadığı müddetçe kusuru olan taraf sabit değildir.
- Tedbir nafakası, hakimin ara kararı vermesiyle başlar. Kararın kesinleşmesi gerekmez.
- Tedbir nafakasına hükmedilmesi için boşanma davasının açılması şart değildir. Eşlerin ayrı yaşaması halinde ayrı yaşandığını ispat şartıyla taraflardan biri tedbir nafakası talep edebilir.
- Tedbir nafakası talep eden tarafın kadın veya erkek olmasının önemi yoktur. Önemli olan husus maddi durumunun kötü olduğundan bahisle yoksulluğa düşecek taraf olmasıdır.
- Görevli mahkeme Aile Mahkemesidir. Yetkili mahkeme ise boşanma veya ayrılık davası görülüyorsa bu davaların görüldüğü yer mahkemesidir. Eğer boşanma davası açılmaksızın tedbir nafakası talep edilecekse yetkili mahkeme eşlerden birinin yerleşim yeri aile mahkemesidir.
- Tedbir nafakası belirlenirken eşlerin ve çocuğun yaşam standartları, gelirleri, ihtiyaçları, eğitim durumları göz önünde bulundurulur. Dolayısıyla çocuğun bakımını fiilen üstlenen eşin hangi eş olduğu gibi durumlar hakim tarafından göz önünde bulundurulur. Söz konusu durumla boşanma veya ayrılık davası süreci boyunca değişebileceği için hakim tedbir nafakasının miktarını değiştirebilir.
- Tedbir nafakası tek başına istinaf edilebileceği gibi, nihai hükümle birlikte de istinaf edilebilir.
- Tedbir nafakasını ödemeyen taraf aleyhine icra takibi başlatmak mümkündür. Bununla birlikte İcra Ceza Mahkemesine şikayet ile birlikte 3 aya kadar hapis cezasıyla nafaka tutarını ödemeyen tarafın cezalandırılması mümkündür.

3. İŞTİRAK NAFAKASI

İştirak nafakası, boşanma davası sonucunda çocuğun velayeti kendisine verilmeyen kişinin de çocuğun eğitim, bakım ve diğer ihtiyaçlarına katlanmasını sağlayan nafakadır.

İştirak Nafakasının Özellikleri

- Boşanma davası sürecinde tedbir nafakası şeklinde nafaka ödenirken, boşanma veya ayrılık kararının kesinleşmesinden sonra iştirak nafakası ödenmesine karar verilir.

- İştirak nafakası talep olmadan hakim tarafından da hükmedilebilir. Bunun nedeni iştirak nafakasının kamu düzenini ilgilendiren bir nafaka türü olmasıdır. Nafakayı talep edebilecek kişiler ise şunlardır; fiili olarak çocuğa bakan eş, çocuğa atanan kayyım, vasi, temyiz kudretine sahip çocuk.
- Ödenecek nafaka miktarı hakim tarafından takdir edilir. Bu miktar belirlenirken çocuğun yaşı, eğitim durumu, ana babanın ekonomik durumu, ülkenin ekonomik koşulları dikkate alınır.
- İştirak nafakası çocuk ergin olana kadar devam eder. Fakat ergin olmasına rağmen eğitim öğretim hayatı devam ediyorsa eğitimi bitene kadar iştirak nafakası devam eder. Bunun haricinde nafaka yükümlüsünün ölmesi, çocuğun evlenmesi, çocuğun ergin olduktan sonra eğitimine devam etmemesi hallerinde nafaka kesilir.
- Nafakaya ilişkin olarak zamanaşımı hususunda bir istisna mevcuttur. Nafaka alacağına ilişkin mahkeme kararı üzerinden 10 yıl geçse dahi mahkeme kararı geçerlidir. Fakat biriken nafaka alacakları üzerinden 10 yıl geçmekle, “ilam” zamanaşımına uğramasa dahi “biriken nafaka alacakları” zamanaşımına uğrar.

4. YOKSULLUK NAFAKASI

Yoksulluk nafakası; boşanma sebebiyle yoksulluğa düşecek taraf, diğer taraftan daha kusurlu olmamak şartıyla talep edilebilir.

Yoksulluk Nafakasının Özellikleri

- Boşanma davası sürecinde tedbir nafakası şeklinde nafaka ödenirken, boşanma veya ayrılık kararının kesinleşmesinden sonra yoksulluk nafakası ödenmesine karar verilir.
- Yoksulluk nafakası talep edebilmenin ilk şartı yoksulluğa düşecek olmaktır. Yargıtay’ın yoksulluğa düşme şartı ile ilgili farklı kararları mevcut olmakla beraber; maddi varlığını geliştirmek üzere barınma, yeme, giyinme, sağlık gibi hususları karşılayacak geliri olmayan kimseleri yoksul olarak kabul etmektedir.
- Mahkeme tarafından boşanma kararı verilmelidir ve bu karar kesinleşmelidir.
- Yoksulluğa düşecek eş mutlaka nafaka talebinde bulunmalıdır. Hakim kendiliğinden yoksulluk nafakasına hükmedemez.
- Nafaka talep eden eşin kusuru, kendisinden nafaka talep edilen eşin kusurundan fazla olmamalıdır. Tarafların kusur dereceleri eşitse yoksulluk nafakasına hükmedilebilir.
- Nafaka miktarı, nafaka borçlusu olacak tarafın mali gücüne göre belirlenmelidir.

- Nafakanın daha sonradan arttırılması ya da azaltılması isteminde uyarılma davası ile bulunulabilir.
- Yoksulluk nafakası boşanma davası sırasında veya davanın kesinleşmesinden itibaren 1 yıl içerisinde talep edilebilir.
- Kural olarak mahkeme ilamı niteliğindeki kararlar son işlem tarihinden itibaren 10 yıl geçmekle zamanaşımına uğrasa da nafaka bu kuralın istinası niteliğindedir. İlamın üzerinden 10 yıl geçse bile söz konusu ilam geçerliliğini korur. Fakat biriken nafaka alacakları bakımından 10 yıllık zamanaşımı kuralı geçerlidir.
- Yoksulluk nafakası sınırsız süreli olarak verilmektedir. Ancak bu durum nafakanın sona ermeyeceği anlamına gelmemektedir.
- Nafakanın Mahkeme Kararı İle Sona Ereceği Haller
 1. Nafaka alacaklısının yoksulluğunun ortadan kalkması
 2. Nafaka alacaklısının fiilen evliymiş gibi hayat sürmesi
 3. Nafaka alacaklısının haysiyetsiz hayat sürmesi
- Nafakanın Kendiliğinden Sona Ereceği Haller
 1. Hakimın nafakanın süresini belirlemesi halinde sürenin dolması
 2. Nafaka borçlusunun ölümü
 3. Nafaka alacaklısının evlenmesi
 4. Nafakanın toptan ödenmesi

Boşanma ve nafaka ile ilgili davalarda avukat ile temsil edilme zorunluluğu yoktur. Ancak mevzuatın sürekli yenilenen ve karmaşık yapısı gereğince uzman bir avukatın hukuki yardımı neredeyse zorunluluk arz eder. Özellikle yoksulluğa düşen tarafın bunu ispatlaması hususunda delillerin kritik bir önemi olmasından ötürü hukuki destek bu noktada sürece yön veren önemli bir etmendir. Bu itibarla sürecin bir avukat desteği ile yönetilmesi davacı veya davalı taraf açısından en sağlıklı seçim olacaktır.

Stj. Av. Melike ÇALLI